

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 192.

Kranjsko.

Na enorazredni ljudski šoli v Petrovivi si je popolniti stalno oziroma začasno mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 193.

Na trirazredni ljudski šoli v Dragatušu je popolniti stalno oziroma začasno učno mesto s postavnimi prejemki in prostim stanovanjem.

Prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 191.

Na štirirazredni Franc-Jožefovi ljudski šoli v Črnomlju je popolniti učno mesto stalno ali začasno.

Dotične prošnje je vlagati do 21. februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju, dne 4. februarja 1904.

Št. 157.

Na dvorazrednici pri Sv. Vidu pri Cerknici je popolniti izpraznjeno nadučiteljsko mesto.

Prošnje so vlagati semkaj do konca februarja 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 28. februarja 1904.

Pripravniki tečaj v Idriji.

Spisal prof. Makso Pirnat.

(Dalje.)

4. Če je res, kar se ne da tajiti, da višja stopnja izobrazbe ublaži нрав, prežene surovost in razuzdanost, in se vsled tega družabne vezi tesneje spojijo, je tudi s tega stališča gotovo jako primerno, da se otrokom omogoči kar najvišja izobrazba.

K drugi točki. Glede predmetov, ki bi se učili v obeh letnikih nižje realke, misli podpisaneec, da bi se bilo ozirati na leta 1849. izešli »Entwurf der Organisation der Gymnasial- und Realschulen in Österreich«; po tem načrtu je sedaj urejen prejšnji četrti razred na normalni šoli v Ljubljani, po tem načrtu so se razdelile ure; na podlagi tega načrta bi se tudi učili v obeh letnikih spodaj imenovani predmeti po tej-le razdelitvi ur:

I. letnik.

Ure:

Predmet:

2	veronauk
2	zemljepis in zgodovina
2	lepopis
3	pouk v materinščini
3	pouk v kakem drugem živem jeziku (nemškem)
4	priradpis in naravoslovje
6	matematika
6	risanje

28 tedenskih ur.

II. letnik.

Ure:

Predmet:

2	veronauk
2	zemljepis in zgodovina
2	lepopis
3	pouk v materinščini
3	pouk v kakem drugem živem jeziku (nemškem)
2	uporaba matematike; zraven spada tudi knjigovodstvo, nauk o menjicah, o carinstvu in o državnem monopolskem redu
4	priradpis in naravoslovje (v I. teč. — v II. teč. le dve uri)

5

tehnologija

6

risanje (v II. teč. — I. teč. le 4 ure)

28 tedenskih ur.

Ker pa točka 4. omenjenega načrta nikakor ne meri na to, da bi se moral praktični, to je II. letnik povsod po istem načinu uravnati, temveč je naloga tega letnika, da se predmeti prilagodijo krajevnim potrebam, bi bilo pač primerno, da bi se v tem kraju, kjer se poglavito, da, skoro izključno goji rudarstvo, oziralo na dotične predmete, kakor: na rudništvo, kemijo, tehnologijo; zaradi tukajšnjih prostiranih gozdov naj bi se poučevalo tudi v gozdarstvu; tem, naposled imenovanim predmetom, bi se moralo po potrebi odmeriti več ur, ki bi se dale pridobiti pri drugih, manj važnih predmetih.

Ustanovitev in vzdrževanje take nižje realke bi pač terjala nenavadnih denarnih žrtev, kojih pokritje bi težko zmogel tukajšnji c. kr. gospodarski oziroma šolski zaklad pri svojih dosedanjih navadnih dohodkih. Ako se pa na drugi strani uvažuje korist, ki bi jo donášal tak zavod, bi se morda smelo z zaupanjem pričakovati, da bo visoko c. kr. ministrstvo dovolilo, da bi se v ta namen potrebni stroški pokrili iz c. kr. rudniške blagajne, ali da se bodo našla druga zadostna sredstva.

Krajni šolski nadzornik je že 11. jul. leta 1850. poročal konzistoriju v Ljubljano glede ustanovitve nižje realke v Idriji. Konzistorij je odgovoril šele 17. januarja 1851. leta, da se je sicer že začelo obravnavati v tej zadevi, da pa to obravnavanje še ni dospelo do konca; konzistorij poroča tudi, da se je naročilo c. kr. glavarstvu v Vipavi (najbrž so nameravali tudi v Vipavi osnovati nižjo realko), naj pospeši svoja preiskavanja zaradi ustanovitve nižje realke.

Iz ohranjenih zapiskov in listin ni razvidno, kako se je izrazilo o realki vipavsko glavarstvo; sploh se ustanovitev nižje realke v listinah več ne omenja. Ustanovitev nižje realke v Idriji se je torej l. 1850. izjalovila. Čudno naključje! Baš po preteku petdeset let pa, ob slavnostnem praznovanju cesarjeve sedemdesetletnice se je misel o ustanovitvi realke v Idriji zopet izprožila. In to pot ne zastoni. Idrija je dobila svojo mestno nižjo realko.

Pa tudi pred petdesetimi leti se je dalo Idriji nekako nadomestilo, ker se ni bila ondi osnovala nameravana nižja realka. Otvoril se je namreč v Idriji enoletni pripravniki tečaj z začetkom šolskega leta 1852/53. Knezoškofijski ordinarijat je namreč večkrat izprožil misel, katero je odobraval tudi višja deželna šolska oblast, da se na idrijski glavni šoli, s katero je obenem spojena tudi pevska in glasbena šola, ustanovi pripravniki tečaj. Ta namera je našla odobrenje tudi na Dunaju in tako je c. kr. naučno ministrstvo dovolilo z odlokom z dne 31. maja 1852. l. št. 4985 otvoritev pripravnikiškega tečaja. Obenem je naročilo ministrstvo ljudskošolskemu nadzorniku, da se ima posvetovati s krajnim šolskim nadzornikom v Idriji in z učitelji ondotne glavne šole in sporazumno z njimi sestaviti učni načrt za pripravniki tečaj, katerega kratko zgodovino podaja nastopni sestavek. V tem sestavku prinaša pisatelj majhen prispevek k tako zanimivi idrijski kulturni zgodovini.

Učiteljski zbor.

a) Ravnatelj.

Karol Legat se je narodil dne 28. oktobra l. 1813. v Ljubljani, kjer je najbrže pohajal ljudsko šolo, izvršil gimnazijo in bogoslovje ter bil dne 12. avgusta leta 1838. po-

svečen v mašnika. Potem je kapelanoval v Škofji Loki, kjer je bil obenem veroučitelj in ravnatelj na ondodni glavni šoli. Dne 10. avgusta leta 1847. je prevzel ravnateljsko mesto na glavni šoli v Idriji. Kot tak se je, kakor smo videli l. 1850. spretno potegoval za nižjo realko v Idriji. In ko se je namesto realke ustanovil leta 1852. pripravniški tečaj v Idriji, je postal Legat ravnatelj istega. Poučeval je v tem tečaju veronauk in metodiko. Ker so mu z vodstvom in s poučevanjem na pripravniškem tečaju narasli posli, mu je odslej v veroučiteljstvu na ljudski šoli in menda tudi v pripravniškem tečaju pomagal tedanji Lichtenthurnov beneficiat v Idriji, Primož Ribnikar. Legat je bil mož mirnega in resnega značaja; odlikoval se je zlasti kot dober pedagog. Pa tudi kot ravnatelj pripravniškega tečaja je bil popolnoma na svojem mestu. Njegova vsakoletna, točno sestavljena poročila o pripravniškem tečaju nam pričajo, kako je bil unet za ta učni zavod. Učiteljem je bil dobrohoten in pravičen predstojnik. Naj se je ta ali oni učitelj obrnil nanj s kako prošnjo, vselej je našel v Legatu iskrenega zagovornika; in Legatova beseda je vselej tudi nekaj izdala. Skrbel je posebno za to, da so bili pripravniški učitelji za svoj nemali trud, ki so ga imeli s tečajem, tudi gmotno odškodovani; vsako leto jih je toplo priporočil višji šolski oblasti, da se jim je nakazala nagrada. V Idriji je ostal Legat do jeseni l. 1858.; tedaj je odšel v Ljubljano kot ravnatelj na ondodno normalko, s katero je bila tedaj zvezana dveletna pripravnica. Prevzel je to mesto za Schlakerjem. Za Legatom je začasno opravljal ravnateljske posle na idrijski glavni šoli in na pripravniškem tečaju že omenjeni beneficiat Primož Ribnikar. Leta 1870. je bil Legat imenovan za kanonika v Novem mestu. Kot tak je umrl 5. marca l. 1878 v Novem mestu.

Frančišek Lesjak je bil rojen 24. maja l. 1828. v Šent Vidu pri Zatičini. Tudi on se je najbrže šolal v Ljubljani in vstopil v bogoslovje. Kapelanoval je v Vipavi; bil je veroučitelj in ravnatelj na tamkajšnji glavni šoli. Dne 11. marca leta 1859. je dobil ravnateljsko mesto na glavni šoli v Idriji. Nastopil je to službo dne 25. marca rečenega leta in prevzel obenem tudi vodstvo pripravniškega tečaja. Kakor Legat je tudi Lesjak poučeval v tečaju verouk in metodiko, bil je vzoren duhovnik in dober učitelj. Posebno je gledal pri dijakih na snago in red, pri podrejenih mu učiteljih pa na točno poslovanje in na vzajemno postopanje. Jako je skrbel za šolsko knjižnico, ki se je bila ustanovila na idrijski glavni šoli leta 1852. po tedanjem šolskem nadzorniku dr. Frančišku Močniku, kateri ji je sam daroval tretjino knjig. Jeseni leta 1867. je prišel Lesjak kot prvi glavni učitelj na ljubljansko c. kr. normalko. Leta 1869. je bil imenovan za okrajnega šolskega nadzornika v litijem in krškem okraju. Lesjak je v Ljubljani učil tudi bogoslovce elementarno metodiko. Umrl je 4. maja l. 1873. v Ljubljani.

b) Učitelji.

Jožef Eržen se je rodil 16. marca leta 1803. v Idriji kjer je dovršil tri razrede ondodne glavne šole in zasebno dva gimnazijska razreda. Star šestnajst let je prišel 2. septembra leta 1819. kot šolski praktikant na glavno šolo v Idrijo; 20. marca leta 1820. je postal stalni pomožni učitelj;

kot tak je služboval do 1. marca leta 1837. ko je bil imenovan za učitelja 1. razreda; dne 18. oktobra leta 1853. pa je postal učitelj II. oziroma III. razreda. Leta 1869. je bil na lastno prošnjo upokojen z odlokom finančnega ministrstva z dne 17. julija 1869. št. 16.660. Ob tej priliki je dobil za svoje skoraj petdesetletno zvesto službovanje zlati zaslužni križec vsled najvišjega odloka z dne 8. avgusta leta 1869. Križec mu je pripel na zaslužne prsi 22. avgusta istega leta ob navzočnosti neštetič častilcev v kazinskih prostorih tedanji c. kr. rudniški nadsvetnik in predstojnik rudnika Markus Vincenc Lipold. Pokoj je v šolski službi osiveli starček užival le 3 leta in 5 mesecev; umrl je namreč dne 28. jan. leta 1873. in bil dne 30. januarja pokopan ob spremstvu učiteljstva, šolske mladine in velike množice ljudstva iz Idrije. Eržen je poučeval na pripravniškem tečaju računstvo, ves čas, kar je ta obstajal. Bil je dobrohoten, resen učitelj; pri pouku računstva je gledal zlasti na to, da so znali pripravniki dobro poštovati.

Jožef Gnezda se je narodil dne 6. marca leta 1838. v Idriji. Ljudsko šolo in pripravniški tečaj je pohajal v Idriji. Služboval je nekaj časa kot učitelj na Planini pri Rakeku, deloval kot glasbeni učitelj v Gradcu, vrnil se v Idrijo in postal ondi dne 2. novembra 1862. učitelj glasbe na glavni šoli; kot tak je poučeval glasbo in orgljanje na pripravniškem tečaju. Umrl je dne 3. februarja l. 1875. Njegov natančnejši životopis in ocena njegovega glasbenega delovanja se nahaja v lanskem izveščju mestne nižje realke v Idriji na strani 30—34.

Anton Krašner, rojen dne 28. junija leta 1808. v Idriji. Bil je dne 24. aprila leta 1832. nastavljen kot pisar pri rudniški blagajni; ker je pa kazal posebno spretnost v glasbi, so ga imenovali dne 9. julija 1836. za organista in učitelja glasbe na glavni šoli idrijski. Ko se je ustanovil pripravniški tečaj, je Krašner poučeval tudi na njem glasbo in orgljanje do svoje smrti dne 14. marca leta 1861. Za njim je bila začasna učiteljica glasbe in orgljanja na pripravniškem tečaju pokojnikova sestra, učiteljica Marija Krašner (rojena dne 25. junija leta 1817. v Idriji, umrla ondi kot c. kr. učiteljica dne 16. julija 1891.) Opravljala je vestno in spretno to službo, dokler se ni umaknila stalnemu učitelju glasbe, Jožefu Gnezdju. Anton Krašner je bil tih, miren mož ter odličen glasbenik.

Jožef Martinak se je rodil dne 6. marca leta 1801. v Gradu pri Cerkljah na Gorenjskem. Šolal se je v Ljubljani, kjer je dovršil sedem gimnazijskih razredov. Vstopil je v službo pri c. kr. carinskem uradu v Ljubljani. Potem pa je dal slovo dosedanji svoji službi in se posvetil učiteljskemu poklicu. Služboval je najprej kot pomožni učitelj v Ospu na Primorskem, potem kot učitelj na otoku Krku, dokler ni bil dne 21. junija leta 1838. na lastno prošnjo premeščen v Idrijo kot c. kr. učitelj; tam je umrl dne 30. januarja l. 1864. Na pripravniškem tečaju je poučeval nemščino; bil je jako izkušen mož in spreten, vnet učitelj, v kar so ga usposabljalje njegove predštudije. Ko je bil že na smrt bolan, je še vedno upal, da bo okreval in da se bo zopet mogel lotiti priljubljenega mu učiteljskega poklica.

(Dalje.)

„Učiteljski Tovarš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljave naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.